

T.Y.B.A.

POLITICS

POLITICAL PROCESS IN MAHARASHTRA

(PAPER-IV) (07TH MAY- 2018)

QP CODE : 26640

(3 Hours)

Marks : 100

- N. B. : (1) Attempt any five questions selecting at least two questions from each section.
(2) All questions carry equal marks (20 marks each)**

Section I

- 1 Discuss the contribution of Shahu Maharaj to the non-brahamin movement.
- 2 Briefly discuss the Sanyukta Maharashtra Movement.
- 3 What are the causes of regional imbalance in Maharashtra?
- 4 Discuss the politics of other backward classes in Maharashtra.
- 5 **Write short notes on any two of the following**
 - a) Jedhe and Jawalkar's contribution to non-brahamin movement
 - b) Dalit movement after 1957
 - c) Dandekar committee report
 - d) Dominant caste theory

Section II

- 6 Explain communal politics in Maharashtra.
- 7 Explain the concept of civil society by giving suitable examples.
- 8 Discuss the current condition of cooperative movement in Maharashtra.
- 9 Discuss the causes of dominance of Congress party in Maharashtra since 1960.
- 10 **Write short notes on any two of the following**
 - a) Politics of nativism
 - b) Small scale industries in Maharashtra
 - c) Voting behavior
 - d) Coalition politics

[TURN OVER

सूचना:

- (१) प्रत्येक विभागातील किमान दोन प्रश्न सोडवा असे एकूण पाच प्रश्न सोडवणे आवश्यक
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

विभाग 1

- १ ब्राह्मणेतर चळवळी मधील शाहु महाराजांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- २ संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीची थोडक्यात चर्चा करा.
- ३ महाराष्ट्रातील प्रादेशिक असमतोलाची कारणे कोणती आहेत ?
- ४ महाराष्ट्रातील इतर मागास वर्गांच्या राजकारणाची चर्चा करा.

५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा

- a. ब्राह्मणेतर चळवळीला जेधे आणि जवळकरांनी दिलेले योगदान.
- b. १९५७ नंतरची दलित चळवळ
- c. दांडेकर समितीचा अहवाल
- d. प्रभुत्वशाली जातीचा सिद्धांत

विभाग 2

- ६ महाराष्ट्रातील जमातवादी राजकारण स्पष्ट करा.
- ७ नागरी समाज ही संकल्पना योग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- ८ महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीच्या सध्याच्या स्थितीची चर्चा करा.
- ९ १९६० पासूनच्या महाराष्ट्रातील काँग्रेसच्या वर्चस्वाच्या कारणांची चर्चा करा.

१० खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा

- a. स्थानिकवादाचे (देशीवादाचे) राजकारण
- b. महाराष्ट्रातील लघु उद्योग
- c. मतदार वर्तन
- d. आघाड्यांचे राजकारण

T.Y.B.A.

POLITICS

POLITICAL THOUGHT

(PAPER-V) (08TH MAY- 2018)

Q.P. Code : 26767

[Time: Three Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt in all Five questions, selecting at least Two from each section.
 2. All questions carry equal marks. (20 marks each)

Section I

- Q. 1** Explain Machiavellis views on Power Politics. (20)
- Q. 2** Thomas Hobbes is the greatest proponent of the theory of the sovereign state. Comment. (20)
- Q. 3** Evaluate the contribution of John Locke with special reference to popular sovereignty and constitutional Government. (20)
- Q. 4** Explain J.J.Rousseau's theory of General will and its attributes. (20)
- Q. 5** Write short notes on any two of the following. (20)
- a) Features of Hegel's Ideal state.
 - b) Dialectic and Hegel
 - c) Karl Marx's views on Proletarian Revolution
 - d) Karl Marx's views on Class struggle.

Section – II

- Q. 6** Critically examine J.S.Mill's views on Liberty. (20)
- Q. 7** Evaluate the thought of Lokmanya Tilak regarding "Colonialism". (20)
- Q. 8** Discuss Mahatma Gandhi's ideas on self government. (20)
- Q. 9** Examine Dr. Babasaheb Ambedkar's contribution on social transformation. (20)
- Q. 10** Write short notes on **any two** of the following: (20)
- 1) John Rawl's main principles of Justice
 - 2) M.N. Roy on social transformation
 - 3) Lokmanya Tilak's concept of Swaraj
 - 4) Strength's of Dr. Babasaheb Ambedkar's thought.

[वेळ: तीन तास]

[गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. एकूण पाच प्रश्न सोडवा: प्रत्येक विभागातील किमान दोन प्रश्न सोडवा.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

विभाग – I

- प्र. १ मॉकियाव्हेलीच्या सत्तेच्या राजकारणावर चर्चा करा. (२०)
- प्र. २ “थॉमस हॉब्ज सार्वभौम राज्य सिद्धांताचा सर्व श्रेष्ठ पुरस्कर्ता आहे.” भाष्य करा. (२०)
- प्र. ३ राजकीय सार्वभौमत्व व संवैधानिक शासन यांच्या विशेष संदर्भात जॉन लॉकच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा. (२०)
- प्र. ४ जे. जे. रूसोचा सामुहिक ईहा सिद्धान्त स्पष्ट करा व त्याची लक्षणे सांगा. (२०)
- प्र. ५ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा. (२०)
- अ) हेगेलच्या आदर्श राज्याची वैशिष्ट्ये
ब) व्दंद्वाद आणि हेगेल
क) कार्ल मार्क्सचे कामगारांच्या क्रांतीबद्दलचे विचार
ड) कार्ल मार्क्सचे वर्ग-संघर्षा बद्दलचे विचार

विभाग – II

- प्र. ६ जे. एस. मिलच्या स्वातंत्र्या संबंधीच्या विचारांचे टिकात्मक परीक्षण करा. (२०)
- प्र. ७ “वसाहतवाद” संदर्भात लोकमान्य टिळकांच्या विचारांचे मूल्यमापन करा. (२०)
- प्र. ८ ‘स्वशासनाची’ महात्मा गांधीची कल्पना यावर चर्चा करा. (२०)
- प्र. ९ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या सामाजिक सुधारणांवरील योगदानाचे परीक्षण करा. (२०)
- प्र. १० खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा. (२०)
- १) जॉन रॉल्सची न्यायाची मुख्य तत्वे
२) समाज परिवर्तन यावर मानवेंद्र नाथ रॉय यांचे विचार
३) लोकमान्य टिळकांची स्वराज्याची संकल्पना
४) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या विचारांची ताकद

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Answer any five questions choosing at least two from each section.
 2. All questions carry equal marks.

Section I

- Q. 1** Define unipolar world and describe its basic features.
- Q. 2** What are the measure adopted to alleviate poverty?
- Q. 3** Give structure and functions of General Assembly.
- Q. 4** What are the criticisms levelled against IMF & World Bank?
- Q. 5** Write short notes (**any two**)
- a) Traditional model of development
 - b) Role of FAO
 - c) Narmada Bachao Andolan
 - d) Structure of WTO

Section – II

- Q. 6** Describe the three generations of rights.
- Q. 7** Explain the obstacles in the participation of women in Indian politics.
- Q. 8** Discuss the causes of terrorism and its evergrowing threat.
- Q. 9** What are the factors responsible for the emergence of global civil society?
- Q. 10** Write short notes (**any two**)
- a) Role of Amnesty International
 - b) Women Organisations in India
 - c) UDHR
 - d) Objectives and structure of Consumer International.

[वेळ: तीन तास]

[गुण:१००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. प्रत्येक विभागातून किमान दोन प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

विभाग – I

- प्र. १ एकधृविय व्यवस्थेची व्याख्या करा व त्याच्या मुख्य वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- प्र. २ दारिद्र्य निर्मुलनासाठी कोणत्या उपाययोजना आखल्या जातात?
- प्र. ३ आमसभेची रचना व कार्ये द्या.
- प्र. ४ आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी व जागतिक बँकेची कोणती टिका केली जाते?
- प्र. ५ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
अ) विकासाचे पारंपारिक प्रारूप
ब) खाद्य व कृषी संघटनेचे कार्य
क) नर्मदा बचाओ आंदोलन
ड) जागतिक व्यापार संघटनेची रचना

विभाग – II

- प्र. ६ हक्कांच्या तीन पिढ्यांचे वर्णन करा.
- प्र. ७ भारतीय राजकारणात स्त्रियांच्या सहभागात येणारे अडथळे विशद करा.
- प्र. ८ दहशतवादाच्या उदयाच्या कारणांचे वर्णन करा व त्याचा वाढता धोका विशद करा.
- प्र. ९ जागतिक नागरी समाजाच्या उदयास जबाबदार असलेली कारणे कोणती आहेत?
- प्र. १० टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
अ) अँमनेस्टी इंटरनॅशनल कार्य
ब) भारतातील महिलांच्या संघटना
क) मानवी हक्कांचा जाहीरनामा
ड) कंझूमर इंटरनॅशनल ची उद्दिष्टे व रचना

T.Y.B.A.

POLITICS

POLITICAL PROCESS IN MAHARASHTRA

(PAPER-IV) (17TH MAY- 2018)

QP CODE : 26641

(3 Hours)

Marks : 100

- N. B. :** (1) Attempt any five questions selecting at least two questions from each section.
(2) All questions carry equal marks (20 marks each)

Section I

- 1 Discuss the contribution of Mahatma Phule with special reference to Satyashodhak movement.
- 2 Briefly discuss the work done by Sanyukta Maharashtra Parishad and Sanyukta Maharashtra Samiti.
- 3 Briefly review the socio-economic and political conditions in Marathwada and Vidarbha regions of Maharashtra.
- 4 Discuss the politics of dominant caste in Maharashtra.
- 5 **Write short notes on any two of the following:-**
 - a) Social reform movement in Maharashtra
 - b) Dalit movement
 - c) Dandekar committee report
 - d) OBC politics

Section II

- 6 Explain the concepts of nativism and communalism with reference to Maharashtra.
- 7 What is a voluntary organisation? Discuss with suitable examples.
- 8 Discuss the cooperative movement in Maharashtra.
- 9 Discuss the causes of decline of Congress party in politics of Maharashtra.
- 10 **Write short notes on any two of the following**
 - a) Secular trends in politics of Maharashtra
 - b) Industries in Maharashtra
 - c) Voting behavior studies
 - d) Coalition politics

[TURN OVER

सूचना:

- (१) प्रत्येक विभागातील किमान दोन प्रश्न सोडवा असे एकूण पाच प्रश्न सोडवणे आवश्यक
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

विभाग 1

- १ सत्यशोधक चळवळीच्या संदर्भात महात्मा फुलेंच्या योगदानाची चर्चा करा.
- २ संयुक्त महाराष्ट्र परिषद आणि संयुक्त महाराष्ट्र समिती यांच्या कार्याची थोडक्यात चर्चा करा.
- ३ महाराष्ट्राच्या विदर्भ आणि मराठवाडा विभागातील सामाजिक, आर्थिक आणि राजकीय स्थितीचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- ४ महाराष्ट्रातील प्रभुत्वशाली जातीच्या राजकारणाची चर्चा करा.
- ५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा
 - a. महाराष्ट्रातील समाज सुधारणा चळवळ.
 - b. दलित चळवळ
 - c. दांडेकर समितीचा अहवाल
 - d. इतर मागास वर्गांचे (ओबीसी) राजकारण

विभाग 2

- ६ महाराष्ट्रातील स्थानिकवादी आणि जमातवादी राजकारण स्पष्ट करा.
- ७ स्वयंसेवी संस्था म्हणजे काय ? योग्य उदाहरणांसह चर्चा करा.
- ८ महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीची चर्चा करा.
- ९ महाराष्ट्रातील काँग्रेसच्या ज्हासाच्या कारणांची चर्चा करा.
- १० खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा
 - a. महाराष्ट्राच्या राजकारणातील धर्मनिरपेक्षतावादी प्रवाह
 - b. महाराष्ट्रातील उद्योग
 - c. मतदार वर्तन अभ्यास
 - d. आघाड्यांचे राजकारण

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Attempt in all five questions. Selecting at least two from each section.
 2. All questions carry equal marks. (20 marks each)

Section - I

- Q.1 “Nicclo Machiavelli was the first exponent of Power Politics,” discuss. 20
- Q.2 Thomas Hobbes is the greatest proponent of the Theory of the sovereign state. Comment. 20
- Q.3 Evaluate John Locke’s views on limited Government in the context of consent and Democracy. 20
- Q.4 Examine J.J. Rosseace’s Social contract theory. 20
- Q.5 Write short notes on any two of the following 20
- a) Main features of Hegel’s state
- b) Dialectic and Hegel
- c) Karl Marx views on Surplus Value Theory
- d) Proletariate Revolution and Karl Markx.

Section - II

- Q.6 Critically examine J.S. Mills views on Liberty. 20
- Q.7 Examine the significant aspects of Political –ideas of Mahatma Gandhiji. 20
- Q.8 Critically evaluate Rawl’s “theory of Justice”. 20
- Q.9 Evaluate the thoughts of Lokmanya Tilak regarding ‘Colonialism.’ 20
- Q.10 Write notes on any two of the following 20
- 1) Social transformation and M.N. Roy.
- 2) Dr. Babasaheb Ambedkar’s views on Religion
- 3) Caste system and Dr.Babasaheb Ambedkar
- 4) Lokmanya Tilak’s concept of swaraj.

मराठी रुपांतर

[वेळ: ३ तास]

[गुण:१००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: 1. एकूण पाच प्रश्न सोडवा, प्रत्येक विभागातील किमान दोन प्रश्न सोडवा.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

विभाग १

- प्र.१ “सत्तेच्या राजकारणाचा निकोलो मॅकियाव्हेली हा पहिला उदगाला होता.” चर्चा करा. २०
- प्र.२ थॉमास हॉब्ज सार्वभौम राज्य सिद्धान्ताचा सर्वश्रेष्ठ पुरस्कर्ता आहे. भाष्य करा. २०
- प्र.३ “संमती आणि लोकशाही” या संदर्भात जॉन लॉकच्या मर्यादित शासन विषयक विचारांचे मुल्यांकन करा. २०
- प्र.४ जे.जे. रूसोच्या सामाजिक करार सिद्धान्ताचे परीक्षण करा. २०
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर टीपा लिहा. २०
- अ) हेगेलच्या राज्याची मुख्य वैशिष्ट्ये
ब) व्दंवाद आणि हेगेल
क) कार्ल मार्क्स चे अतिरिक्त मुल्य सिद्धान्ताचे विचार.
ड) कामगार क्रांती आणि कार्ल मार्क्स

विभाग-२

- प्र.६ जे.एस. मिलच्या स्वातंत्र्या संबंधीच्या विचारांचे टीकात्मक परीक्षण करा. २०
- प्र.७ महात्मा गांधीजींच्या राजकीय कल्पनांच्या मुख्य घटकांचे परीक्षण करा. २०
- प्र.८ जॉन रॉल्सच्या न्यायाच्या सिद्धान्ताचे टीकात्मक मूल्यमापन करा. २०
- प्र.९ “वसाहतवाद” संदर्भात लोकमान्य टिळकांच्या विचारांचे मूल्यमापन करा. २०
- प्र.१० खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा २०
- १) समाजपरिवर्तन आणि मानवेंद्र नाथ रॉय.
२) धर्मासंबंधी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे विचार.
३) जातीव्यवस्था आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर .
४) लोकमान्य टिळकांची स्वराज्याची संकल्पना.

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Answer any five questions choosing at least two from each section.
 2. All questions carry equal marks.

Section I

- Q. 1** Discuss the emergence of a multipolar world.
- Q. 2** Examine the role of Food and Agriculture Organisation in tackling world food crisis.
- Q. 3** Evaluate the role of Security Council in post cold-war era.
- Q. 4** What is the role played by the World Bank in spreading liberalization and privatisation?
- Q. 5** Write short notes (any two)
- a) Effects of Poverty
 - b) Doha Development Agenda
 - c) Grameen Bank
 - d) Gandhian model of development

Section – II

- Q. 6** Explain the political events and documents relating to the evolution of human rights.
- Q. 7** Discuss the challenges before the feminist movement in India.
- Q. 8** Comment on the peace movements in the world.
- Q. 9** Discuss the contribution of the International Committee of the Red Cross.
- Q. 10** Write short notes (**any two**)
- a) Second wave of feminism
 - b) State sponsored terrorism
 - c) Theory of Natural Rights
 - d) Consumer International

[वेळ: तीन तास]

[गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. प्रत्येक विभागातून किमान दोन प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

विभाग – I

- प्र. १ बहुधृविय जागतिक व्यवस्थेच्या उद्याचे वर्णन कर.
- प्र. २ जागतिक अन्न तुटवड्यावर नियंत्रण मिळविण्याचे अन्न व कृषी संघटनेच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
- प्र. ३ शीतयुद्धोत्तर कालखंडातील सुरक्षा परिषदेच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
- प्र. ४ उदारीकरण व खाजगीकरणाच्या प्रचारामध्ये जागतिक बँकेची कोणती भूमिका राहिली आहे?
- प्र. ५ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
अ) दारिद्र्याचे परिणाम
ब) दोहा विकासाची विषय सूची
क) ग्रामीण बँक
ड) विकासाचे गांधीवादी प्रारूप

विभाग – II

- प्र. ६ मानवी हक्कांच्या उतक्रांतीमधील राजकीय घटना व दस्तावेज विशद करा.
- प्र. ७ भारतातील स्त्रीवादी चळवळीपुढील आव्हानांचे वर्णन करा.
- प्र. ८ जगातील शांततेच्या चळवळीवर भाष्य करा.
- प्र. ९ रेड-क्रॉस आंतरराष्ट्रीय समितीच्या योगदानावर चर्चा करा.
- प्र. १० टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
अ) स्त्रीवादाचा दुसरा प्रवाह
ब) राज्य पुरस्कृत दहशतवाद
क) नैसर्गिक हक्कांचा सिद्धांत
ड) कंझूमर इंटरनॅशनल
